

به نام خدا

طرح قرآن نگار

دبیرخانه گفتمان قرآنی

آبان ۱۳۹۷

- ۳..... قرآن نگار چیست؟
- ۳..... چرا قرائت روزانه.....
- ۳..... چرا مدرسه و خانواده؟.....
- ۳..... چه زمانی برای اجرای طرح در مدرسه بهتر است؟.....
- ۴..... دانش‌آموزان قرآن را از روی چه چیزی بخوانند؟.....
- ۴..... بهترین صوت کدام است؟.....
- ۵..... از چه ترجمه‌ای استفاده کنیم؟.....
- ۵..... بهترین شیوه برای اجرا طرح در مدرسه چیست؟.....
- ۵..... نکته مهم.....
- ۶..... سازوکار ارزیابی، امتیازدهی و شیوه اهدای جوایز به دانش‌آموزان.....
- ۶..... استفاده از ظرفیت‌های متعدد موجود در مدارس راه ماندگار شدن و استمرار اجرای طرح.....
- ۷..... فرآیند اجرای طرح قرآن نگار در مدارس کل کشور.....
- ۸..... تصاویری از مدرسی که طرح در آن‌ها اجرا شده است.....
- ۸..... مدرسه فرهنگ واقع در منطقه ۹.....
- ۱۰..... مدرسه علوی واقع در منطقه ۱۲.....
- ۱۴..... مدرسه هاجر ۲ واقع در منطقه ۹.....

قرآن نگار چیست؟

قرآن نگار طرحیست که در تلاش است تا انس با قرآن را از طریق قرائت روزانه آن در بین دانش‌آموزان ایجاد کند. با اجرای این طرح انتظار می‌رود آرام آرام ارتباط روزانه با قرآن به جزئی از زندگی دانش‌آموز و خانواده او تبدیل شده و فهم معارف قرآنی جزئی از شاکله دانش‌آموز گشته و عمل به این معارف در رفتارهای او بروز و ظهور پیدا کند.

محصولات این طرح، دفترچه و اپلیکیشن قرآن نگار بوده که از طریق مبلغین طرح در اختیار مدارس قرار می‌گیرد. با همکاری مربیان و اولیاء و ایجاد مشوق‌هایی برای دانش‌آموزان، ارتباط روزانه با قرآن آرام آرام در سطوح مختلف برای دانش‌آموزان ایجاد می‌شود. سطوح هم از پایین‌ترین سطوح همچون باز کردن روزانه قرآن، خواندن روزانه یک آیه، گوش دادن به صوت صفحه روز آغاز شده و تا سطوح بالاتری همچون خواندن صفحه روز، مطالعه ترجمه، تدبر در آیات و ... متناسب با توانمندی دانش‌آموزان پیش می‌رود.

چرا قرائت روزانه

وقتی انس با قرآن پیدا شد، آن وقت این مجال به وجود خواهد آمد که انسان از قرآن استفتا کند، سخن قرآن را در زمینه مسائل گوناگون زندگی بخواند و بشنود. این، در سایه انس با قرآن انجام خواهد گرفت، و **آلاً این گونه نیست که هر کس قرآن را بدون هیچ انسی باز کند و یک مطلبی را از درون آن پیدا کند؛ نه، خیلی اوقات قرآن دست نمی‌دهد.** دل نمی‌تواند خود را به مفاهیم قرآنی و معانی قرآنی نزدیک کند؛ ولی انس که باشد، این عملی خواهد شد. (بیانات در جمع قاریان قرآن، ۱۳۸۸/۵/۳۱)

انس با قرآن، یعنی قرآن را خواندن و باز خواندن و در مفاهیم قرآنی تدبر کردن و آن‌ها را فهمیدن. (بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۶۹/۱/۱۰)

قرآن خواندن هر روز را فراموش نکنید. هر روز حتماً قرآن بخوانید؛ هر مقداری می‌توانید. آن‌هایی که ترجمه‌ی قرآن را می‌فهمند، با تدبر به ترجمه نگاه کنند. آن‌هایی که ترجمه‌ی قرآن را نمی‌فهمند، یک قرآن مترجم خوب - که الحمد لله زیاد هم داریم - کنار دستشان بگذارند و به ترجمه‌ی آن نگاه کنند. ممکن است ده دقیقه صرف وقت کنید و یک صفحه یا دو صفحه بخوانید؛ اما هر روز بخوانید؛ این را یک سیره‌ی قطعی برای خودتان قرار دهید. علامت بگذارید، فردا از دنباله‌اش بخوانید. (بیانات در دیدار با رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۴/۶/۸)

چرا مدرسه و خانواده؟

در روایتی از امیرالمومنین علیه‌السلام آمده است: «**الْعِلْمُ مِنَ الصَّغَرِ كَالنَّقْشِ فِي الْحَجَرِ**؛ یادگیری در کودکی مانند نقاشی و اثر گذاشتن بر روی سنگ (ماندگار) است». (بحارالانوار، ج ۱، ص ۲۲۴)

سن کودکی و نوجوانی مهمترین و مناسب‌ترین سن برای یادگیری و انس با قرآن است و در صورتی که فرد در این سن با قرآن مانوس شود این انس تا پایان زندگی با او همراه خواهد بود. از سوی دیگر کودک و نوجوان توانایی تاثیرگذاری در فضای خانواده و ایجاد ارتباط با قرآن در این فضا را نیز دارد. همچنین در حال حاضر کشور بیش از ۱۲ میلیون دانش‌آموز داشته که همراه با والدین خود نزدیک به نیمی از جامعه را تشکیل می‌دهند و در صورت تاثیرگذاری روی این قشر می‌توان تحولاتی اساسی در جامعه ایجاد نمود.

چه زمانی برای اجرای طرح در مدرسه بهتر است؟

اولویت‌های زمانی اجرای طرح به ترتیب زیر هستند:

- **زنگ انس با قرآن به مدت ۱۰ دقیقه و قبل از شروع اولین کلاس صبح:** در این زمان دانش‌آموزان انرژی بیشتری داشته و با توجه به بیشتر بودن قدرت تمرکز و یادگیری در این زمان شرایط ایجاد انس با قرآن فراهم‌تر از سایر زمان‌هاست. بعلاوه در صورت تعریف شدن این برنامه به عنوان یک زنگ و جزو برنامه مدرسه، قرآن خواندن روزانه جزو برنامه‌های دانش‌آموز و همچنین معلمان شده و این احساس بوجود نمی‌آید که برای خواندن قرآن از برنامه سایر کلاس‌ها زده می‌شود.
- **زنگ انس با قرآن به مدت ۱۰ دقیقه و بعد از زنگ تفریح دوم:** این زمان نیز با وجود اینکه انرژی دانش‌آموز کمتر شده است ولی باز هم بخاطر جدا بودن زنگ آن از سایر زنگ‌های آموزشی تا حد زیادی مطلوب است.
- **۱۰ دقیقه از ابتدای اولین کلاس هر روز:** اجرای طرح در این زمان در صورتی مناسب است که اکثر معلمان از کم شدن ساعات درسشان رضایت داشته باشند و این احساس ایجاد نشود که از ساعات درس آن‌ها زده می‌شود و ثانیاً اجرای طرح وابسته به معلم نشده و به صورت هماهنگ در کل مدرسه اجرا شود.
- **سر صف صبحگاهی:** با توجه به کسل کننده بودن صف صبحگاهی برای عموم دانش‌آموزان و همچنین ایستاده بودن آن‌ها و بعضاً در آفتاب بودن دانش‌آموزان و حتی بعضاً تشکیل نشدن صف بخاطر شرایطی مثل باران یا برف، اجرای این برنامه سر صف در اولویت‌های پایین است. ولی در صورت تمایل برای اجرای این برنامه در صف صبحگاهی اجرای آن به شیوه اقرآء و استقراء (خواندن یک نفر و تکرار همه دانش‌آموزان) جذاب‌تر است.
- **بعد از نماز ظهر و عصر:** با توجه به این که معمولاً تعداد افراد شرکت کننده در نماز کم بوده و یا بعضاً نماز تشکیل نمی‌شود در صورت اجرای طرح در این زمان، طرح با استقبال حداقلی دانش‌آموزان روبرو خواهد شد.
- **زنگ قرآن، دین و زندگی و یا عربی:** با توجه به پراکنده بودن زمان‌های این دروس احتمالاً قرائت روزانه قرآن امکان‌پذیر نمی‌شود ولی در صورت تمایل به اجرای آن بر سر این کلاس‌ها، پیشنهاد می‌شود که اول کلاس صفحه روز خوانده شده و در طی کلاس نکاتی از آن گفته شود.

دانش‌آموزان قرآن را از روی چه چیزی بخوانند؟

اولویت‌ها برای خواندن قرآن به ترتیب زیر است:

- **قرآن خودشان:** بهترین حالت این است که از دانش‌آموزان خواسته شود قرآنی که به آن علاقه بیشتری دارند را با خود از خانه بیاورند و قرآن خواندن روزانه از روی آن انجام شود. این کار موجب انس افراد با قرآن خودشان شده و احتمالاً دانش‌آموز این قرآن را سال‌های سال نگه خواهد داشت. همچنین در داخل کلاس قفسه و یا کمدی برای نگهداری این قرآن‌ها تعبیه شود تا پس از قرائت روزانه، دانش‌آموزان قرآن‌های خود را در آن قرار دهند.
- **قرآن مدرسه:** در صورتی که در مدرسه به تعداد دانش‌آموزان قرآن وجود دارد می‌توان از آن‌ها استفاده نمود.
- **ویدئو پروژکتور:** در حالت بعدی صفحه قرآن بر روی ویدئو پروژکتور نمایش داده می‌شود و دانش‌آموزان قرآن را از روی آن می‌خوانند. ولی حالت قرائت از روی مصحف قرآن مطلوب‌تر بوده و اجرائیات ساده‌تر و کمتری دارد.

بهترین صوت کدام است؟

در ایران دو صوت استاد پرهیزگار و استاد منشاوی رواج بیشتری داشته که برای مقاطع ابتدایی صوت استاد پرهیزگار ساده‌تر و مناسب‌تر بوده و پیشنهاد می‌شود از آن استفاده شود. همچنین صوت استاد مشاری العفاسی نیز توصیه شده و بسیار دلنشین است.

از چه ترجمه‌ای استفاده کنیم؟

ترجمه‌های رایج موجود در بازار عبارتند از ترجمه آیت‌ا. مکارم، ترجمه براساس المیزان، ترجمه آقای بهرام‌پور و ترجمه آقای فولادوند که همگی مناسب هستند. بعلاوه به تازگی ترجمه‌ای با عنوان ترجمه خواندنی قرآن از آقای علی ملکی نیز به چاپ رسیده که حالت داستان وار و متنی روان داشته و برای دانش آموزان بسیار مناسب‌تر است. برای استفاده از این ترجمه می‌توانید برای هر کلاس یک نسخه تهیه نموده و یا این ترجمه را به صورت روزانه از کانال پیام‌رسان ما به آدرس @quranpooyesh دریافت نمایید.

بهترین شیوه برای اجرا طرح در مدرسه چیست؟

اجرای طرح به دو قسمت تقسیم می‌شود یکی قسمت قرائت متن قرآن و دیگری خواندن ترجمه.

برای قرائت متن قرآن اولویت‌های شیوه‌های اجرا به ترتیب زیر هستند:

- **پخش صوت قرآن به صورت سراسری و از بلندگوهای راهروها:** این شیوه، بسیار ساده بوده و از لحاظ اجرایی زمان و انرژی کمتری نیاز دارد.
- **پخش صوت قرآن به صورت مجزا در هر کلاس:** این شیوه به تک تک معلمان کلاس‌ها وابسته شده و نیازمند توجیه دقیق و رضایت تمامی معلمان بوده و از لحاظ اجرایی زمان و انرژی بیشتری نیاز دارد.
- **پخش ویدئو آیات بر روی ویدئو پروژکتور:** این شیوه به امکانات زیاد و انرژی و زمان زیادی نیاز دارد.
- **قرائت قرآن توسط یکی از دانش آموزان:** در اجرا با این روش نیاز است که در کلاس یکی از دانش آموزان هم بر روان خوانی قرآن مسلط بوده و هم صوت خوبی داشته باشد. البته در این روش احتمال مسخره کردن قرائت اشتباه بعضی از لغات قاری قرآن، توسط سایر دانش آموزان وجود دارد.
- **اقرء و استقراء:** در این شیوه که سبک آموزش قرآن پیامبر(ص) نیز با همین روش بوده است یک آیه و یا قسمت کوتاهی از آیه توسط یک نفر خوانده شده و سپس دانش آموزان آن را تکرار می‌کنند. (این روش به صورت کامل در کتاب "آموزش قرآن به سبک نبوی" نوشته آقای دکتر محمدعلی لسانی فشارکی توضیح داده شده است) اجرای طرح با این شیوه موثرتر از سایر شیوه‌هاست ولی با توجه به این که اجرا با این شیوه دشوارتر بوده و به زمان بیشتری نیاز دارد تنها در صورت فراهم بودن تمام شرایط، استفاده از آن پیشنهاد می‌شود.
- **جمع خوانی:** در این شیوه همه دانش آموزان همراه با هم و یا همراه با یک صوت جمع خوانی می‌کنند. با توجه به مهارت کم عموم دانش آموزان در روخوانی قرآن اجرای جمع خوانی عملاً بسیار دشوار است.
برای خواندن ترجمه اولویت‌های زیر وجود دارد:
- **خواندن ترجمه توسط معلم و گوش دادن دانش آموزان:** پیشنهاد می‌شود در این شیوه از ترجمه خواندنی قرآن از آقای علی ملکی استفاده شود.
- **خواندن ترجمه به صورت سراسری و از بلندگوهای راهروها:** در این شیوه می‌توان از ترجمه‌های صوتی موجود همچون ترجمه گویای قرآن از آقای فولادوند استفاده نمود.

نکته مهم

در همه شیوه‌های اجرای این طرح حضور معلم و یا نماینده کلاس، سر کلاس لازم است. همچنین در صورتی که خود معلم نسبت به طرح توجیه بوده و با میل و رغبت طرح را اجرا نماید موجب اشتیاق بیشتر دانش‌آموزان می‌شود.

سازوکار ارزیابی، امتیازدهی و شیوه اهدای جوایز به دانش آموزان

امتیازدهی توسط خود دانش آموزان انجام شده و دانش آموز خود مراقبتی را تمرین می کند. علاوه بر این دانش آموزان هر کلاس توسط معلم به گروه های ۵ تا ۷ نفره تقسیم شده و برای هر گروه یکی از دانش آموزان به انتخاب معلم به عنوان سرگروه و با نام "قرآن یار" انتخاب می شود. همچنین گروه ها می توانند برای خود اسامی انتخاب کنند. وظیفه قرآن یار ارزیابی روزانه وضعیت گروه و تلاش برای ارتقاء وضعیت گروه است. همچنین در آخر هر هفته امتیازات دانش آموزان توسط معلم مورد تایید و امضا قرار می گیرد. پیشنهاد می شود که در هر کلاس برد امتیازات قرآنی نصب شده و در پایان هر هفته مجموع امتیازات هر یک از گروه ها بر روی برد نمایش داده شود. این کار هم موجب ایجاد اشتیاق در بین دانش آموزان برای ارتقاء خود شده و هم چون امتیازات به صورت گروهی است منجر به تلاش همه اعضای گروه برای ارتقاء هم گروهی های خود می شود. همچنین پیشنهاد می شود جایزه به صورت گروهی و یا کلاسی بوده و جایزه های مدرسه در پایان ترم و به دانش آموزان گروه ها و یا کلاس های با بالاترین مجموع نمرات داده شود. جوایزی مثل اردو هم معمولاً برای دانش آموزان جذابیت بیشتری داشته و بیشتر در یاد و خاطرشان می ماند.

استفاده از ظرفیت های متعدد موجود در مدارس راه ماندگار شدن و استمرار اجرای طرح

مهمترین نکته در ماندگار شدن این طرح و اجرای مستمر آن در مدرسه استفاده از ظرفیت های متعدد موجود در مدرسه است. ظرفیت هایی همچون معلمان قرآن، حافظان و قاریان قرآن، دانش آموزان دغدغه مند و فعال فرهنگی یا قرآنی، شورای دانش آموزی، تمامی معلمان و تمامی اولیا. در صورتی می توان از این ظرفیت ها استفاده نمود که آن ها نسبت به کار توجیه شده و خودشان مجری بخشی از کار و مبلغ آن شوند. در صورتی که این اتفاق در مدرسه نیفتد پس از مدتی طرح رها شده و ابر می ماند ولی در صورت بیدار کردن اشتیاق موجود در دل های همه نسبت به قرآن می توان هر روز شاهد رشد و بالندگی بیشتر طرح بود. برای توجیه هر یک از دسته های نام برده شده لازم است جلساتی به صورت جمعی و بعضاً به صورت تک به تک و فردی با آن ها گذاشته شود. جلساتی به صورت میزگرد و هم اندیشی با معلمان مدرسه و همچنین دانش آموزان فعال و جلساتی برای اولیاء دانش آموزان. در این جلسات از اهمیت انس با قرآن و اثرات بی نظیر آن در زندگی هایمان صحبت شده و متناسب با افراد مسئولیت هایی به آن ها سپرده می شود. بعضی از مسئولیت ها و نقش ها در جدول زیر ذکر شده است:

ردیف	سمت	نقش	مسئولیت
۱	مدیر مدرسه	مدیر قرآنی	تصمیم گیری برای نحوه اجرای طرح در مدرسه
۲	معاون پرورشی	مربی قرآنی	برگزاری جلسات و راضی کردن معلمان نسبت به اجرای طرح برگزاری جلسات و توجیه خانواده ها برای نحوه اجرای طرح مدیریت اجرای طرح در مدرسه
۳	معلم	مربی قرآنی	اجرای طرح در کلاس ارزیابی هفتگی دفترچه های دانش آموزان
۴	دانش آموزان سرگروه	قرآن یار	نظارت روزانه بر اجرای صحیح طرح در بین اعضای گروه خود
۵	دانش آموز	قرآن آموز	قرائت قرآن در مدرسه قرائت قرآن همراه با خانواده
۶	پدر یا مادر دانش آموز	ولی قرآنی	اجرای طرح در خانه
۷	دانشجو	مبلغ قرآنی	ارائه طرح به مدیر مدرسه و معاون پرورشی شرکت در جلسات هم اندیشی با معلمان مدرسه شرکت در جلسات توجیهی خانواده ها

فرآیند اجرای طرح قرآن نگار در مدارس کل کشور

فاز	تاریخ	تولید محصولات	شناسایی و تربیت مبلغین طرح و تولید محصولات تبلیغی	اجرا در مدارس
۱	نیمه اول ۹۷	<ul style="list-style-type: none"> تولید نسخه اول دفترچه قرآن نگار برای مقطع ابتدایی دوم 	<ul style="list-style-type: none"> شناسایی و تربیت ۵ مبلغ 	
۲	نیمه دوم ۹۷	<ul style="list-style-type: none"> تولید نسخه ارتقاء یافته دفترچه قرآن نگار برای مقطع ابتدایی دوم 	<ul style="list-style-type: none"> تولید ۵ محصول تبلیغی دفترچه قرآن نگار مقطع ابتدایی دوم 	<ul style="list-style-type: none"> اجرا در ۱۰ مدرسه
۳	نیمه اول ۹۸	<ul style="list-style-type: none"> تولید نسخه های نهایی دفترچه قرآن نگار برای مقطع ابتدایی دوم تولید نسخه اول اپلیکیشن قرآن نگار 	<ul style="list-style-type: none"> شناسایی و تربیت ۵۰ مبلغ 	
۴	نیمه دوم ۹۸	<ul style="list-style-type: none"> تولید نسخه های دفترچه قرآن نگار برای مقطع متوسطه اول تولید نسخه تکمیلی اپلیکیشن قرآن نگار 	<ul style="list-style-type: none"> تولید ۱۰ محصول تبلیغی دفترچه قرآن نگار مقطع راهنمایی تولید ۵ محصول تبلیغی اپلیکیشن قرآن نگار 	<ul style="list-style-type: none"> اجرا در ۱۰۰ مدرسه
۵	نیمه اول ۹۹	<ul style="list-style-type: none"> تولید نسخه های دفترچه قرآن نگار برای مقطع متوسطه دوم 	<ul style="list-style-type: none"> شناسایی و تربیت ۵۰۰ مبلغ 	
۶	نیمه دوم ۹۹	<ul style="list-style-type: none"> تولید نسخه های دفترچه قرآن نگار برای مقطع ابتدایی اول تولید نسخه تکمیلی اپلیکیشن قرآن نگار 	<ul style="list-style-type: none"> تولید پک کامل تبلیغاتی دفترچه و اپلیکیشن قرآن نگار 	<ul style="list-style-type: none"> اجرا در ۱۰۰۰ مدرسه
۷	نیمه اول ۱۴۰۰		<ul style="list-style-type: none"> مذاکره با وزارت آموزش و پرورش برای اجرای طرح در کل مدارس 	<ul style="list-style-type: none"> اجرای شدن طرح در فرآیندی ۲ ساله

تصاویری از مدرسی که طرح در آن ها اجرا شده است

مدرسه فرهنگ واقع در منطقه ۹

مدرسه هاجر ۲ واقع در منطقه ۹

